

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Навчально-науковий інститут публічної служби та управління
Кафедра публічної служби та права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до проведення практичних занять з дисципліни

«ПРЕДСТАВНИЦЬКА ВЛАДА»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування»
денної та заочної форми навчання

Затверджено
на засіданні кафедри
публічної служби та права
Протокол № 1 від «01» вересня 2025 р.

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Представницька влада» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування освітньо-професійної програми «Державне управління та місцеве самоврядування» / Укл. І.В. Матвєєнко. – Одеса: Одеська політехніка, 2025. – 46 с.

Укладачі: Ірина Матвєєнко, д.держ.упр., доцент

Методичні вказівки до проведення практичних занять з дисципліни «Представницька влада» призначені для здобувачів денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D4 Публічне управління та адміністрування.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. Сучасний парламентаризм та роль інновацій у діяльності парламентів держав світу.....	5
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. Інноваційні підходи до розвитку представницьких органів влади: зарубіжний досвід та українська практика.....	12
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. Представницька влада в системі місцевого самоврядування	17
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. Роль політичних партій в процесі управління громадою.	22
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. Організація та проведення місцевих виборів: сучасні підходи та технології.....	26
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6. Організація діяльності депутатів місцевих рад..	30
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7. Сучасні технології громадської участі: інноваційні практики співпраці представницької влади з громадськістю.	35
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1 (заочна форма). Сучасні технології громадської участі: інноваційні практики співпраці представницької влади з громадськістю.	41

ВСТУП

Практичне (грец. *prakticos* –діяльний) заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань.

Основними функціями практичних занять (дидактична мета) є: розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, закріплення знань, умінь і навичок, розвиток критичного мислення та усного мовлення здобувачів.

Практичне значення та використання отриманих знань. Отримані знання та сформовані компетентності в подальшому будуть використані здобувачами у професійній діяльності в органах публічної влади, зокрема щодо оволодіння механізмами демократичного управління, у тому числі проведення та організації виборчого процесу, підвищення обізнаності щодо функціонування органів влади та визначення інструментарію впливу громадян на прийняття управлінських рішень. Особлива увага приділяється знанням структури й функцій представницьких органів, розвитку партнерських взаємовідносин між органами місцевого самоврядування та громадськістю, а також упровадженню інноваційних форм, цифрових технологій та демократичних інструментів участі громадян у процесах публічного управління на всіх рівнях. Отримані компетентності сприятимуть формуванню критичного мислення, лідерських якостей та аналітичних здібностей, необхідних для прийняття ефективних управлінських рішень в умовах глобалізаційних ризиків, кризових явищ, правового режиму воєнного стану та повоєнного відновлення України. У практичному вимірі це дозволить здобувачам адаптувати інноваційні моделі представницької влади до національного контексту, впроваджувати європейські стандарти відкритого врядування, забезпечуючи інституційну стійкість парламентських та муніципальних структур у період викликів та криз різного характеру.

Забезпечення досягнення визначених результатів навчання структурними елементами навчальної дисципліни:

- денна форма здобуття освіти:

Структурні елементи навчальної дисципліни	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 4	ПРН6	ПРН1 2	ПРН 14
Практичне заняття № 1	+	+		+	+	+
Практичне заняття № 2		+	+	+	+	+
Практичне заняття № 3	+	+	+	+		+
Практичне заняття № 4		+	+	+	+	
Практичне заняття № 5		+	+	+	+	
Практичне заняття № 6		+	+	+	+	
Практичне заняття № 7		+	+	+	+	+
Курси на інтерактивних платформах	+	+	+	+	+	+

- заочна форма здобуття освіти:

Структурні елементи навчальної дисципліни	ПРН 1	ПРН 2	ПРН 4	ПРН6	ПРН1 2	ПРН 14
Практичне заняття № 1	+	+		+	+	+
Контрольна робота	+	+	+	+	+	+

Курси на інтерактивних платформах	+	+	+	+	+	+
-----------------------------------	---	---	---	---	---	---

Для досягнення мети сприятимуть методи:

за особливостями навчально-пізнавальної діяльності: при проведенні лекцій (вивчення теоретичного матеріалу) використовується пояснювально-ілюстративний та пояснювальний метод викладання і репродуктивний метод здобувача. При проведенні практичних занять використовуються інструктивно-практичний метод викладання і продуктивно-практичний метод здобувача вищої освіти, пояснювально-спонукальний метод викладання і частково-пошуковий метод здобувача, проблемного виконання, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький;

для формування пізнавальних інтересів використовуються наступні методи при проведенні лекцій та практичних занять: опори на життєвий та професійний досвід здобувачів вищої освіти, пізнавальних ігор, створення ситуації новизни навчального матеріалу, створення відчуття успіху в навчанні, «робота в малих групах», стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні, контролю і самоконтролю за ефективність навчально-пізнавальної діяльності, індивідуалізації навчального процесу.

Протягом вивчення дисципліни формуються наступні гнучкі навички (softskills): креативність щодо розробки напрямів вдосконалення системи представницької влади, шляхом виокремлення особливостей, які забезпечують здатність політичної системи бути ефективною й перешкоджати загрозам відтворення системи (як всередині самої системи, так і ззовні), її спроможності швидко й адекватно реагувати (а саме, створювати алгоритм подолання наявних загроз) та передбачати майбутні виклики; критичного мислення щодо аналізу з реалізації принципів представницької демократії на сучасному етапі державотворення з урахуванням інноваційних підходів; публічного виступу з актуальних питань врядування; роботи в команді при реалізації принципу колегіальності у здійсненні врядування; лідерські якості, етичної поведінки, почуття відповідальності в процесі реалізації громадського управління.

ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Практичне заняття 1. Сучасний парламентаризм та роль інновацій у діяльності парламентів держав світу.

Мета практичного заняття – сформувати у здобувачів розуміння сучасних тенденцій розвитку парламентаризму в умовах глобалізаційних процесів, розкрити структуру, організацію, зміст компетенції та основні напрями діяльності парламентів різних країн світу, а також з'ясувати роль інноваційних підходів, цифрових технологій та комунікаційних інструментів у підвищенні ефективності парламентської діяльності.

Максимальна оцінка – 5 балів.

За результати практичного у здобувачів формуються наступні практичні результати:

ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.

ПРН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН 14. Уміти коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов.

Питання для обговорення:

1. Основні тенденції розвитку парламентаризму у світі.
2. Класифікація парламентів зарубіжних країн.
2. Структура парламенту і порядок формування його палат.
3. Повноваження парламенту зарубіжних країн.
4. Законодавчий процес у парламентах зарубіжних країн.
5. Відповідальність парламентів і депутатів у зарубіжних країнах.
6. Лобізм і його роль в діяльності сучасних парламентів.
7. Роль інновацій у діяльності та розвитку парламентів в зарубіжних країнах та в Україні.
8. Роль цифрових технологій (електронне врядування, цифрові платформи, онлайн-трансляції) у взаємодії парламентів з громадянами.
9. Переваги та ризики впровадження інновацій у діяльності парламентів світу.

Завдання для практичного заняття 1.

Індивідуальні завдання:

1. Ознайомитися з прикладами інновацій у діяльності парламентів різних країн на платформі IPU Innovation Tracker.
<https://www.ipu.org/knowledge/ipu-innovation-tracker>
2. Вибрати один кейс інновацій у парламентській діяльності та коротко описати:
 - цілі впровадження інновації;
 - ключові результати та ефект для законодавчого процесу;
 - потенційні ризики та обмеження.
3. Підготувати коротку письмову рекомендацію, як подібні інновації можна адаптувати для українського парламенту.

Групові завдання:

1. Об'єднатися у групи по 2-3 здобувачі.
2. Проаналізувати 2–3 різні кейси інновацій у парламентах світу.
3. Порівняти ефективність впровадження інновацій у різних країнах:
 - які технології використовувалися;
 - які переваги та недоліки виявилися;
 - які аспекти можна запозичити для України.
4. Підготувати коротку презентацію результатів групового аналізу та обговорити на занятті.

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з кейсами та прикладами інновацій у діяльності парламентів різних країн;
- детально знати теоретичний матеріал із сучасного парламентаризму та ролі інновацій у парламентській діяльності;

- вміти застосовувати вивчений матеріал під час аналізу кейсів, обговорення дискусійних питань та виконання практичних завдань;
- вміти формулювати аргументовані висновки та пропозиції щодо адаптації інноваційних практик для українського парламенту;
- активно брати участь у груповій роботі та презентації результатів обговорень;
- використовувати цифрові ресурси (IPU Innovation Tracker, World e-Parliament Report) для підготовки та обґрунтування власних пропозицій.

Забезпечення роботи здобувачів:

Навчальні посібники:

1. Матвєєнко І.В. Конспект лекцій з дисципліни «Представницька влада» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності Д4 «Публічне управління та адміністрування» / Уклад.: І.В. Матвєєнко. – Одеса: ОНПУ, 2025. – 182 с.
2. Основи вітчизняного парламентаризму: підруч. Для студ. Вищ. Навч. закл. : у 2-х чат./ за заг. ред. В.А. Гошовської. К., НАДУ, 2012. Т. 1. 408 с. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/337/files/8361a45d-01a0-4ee9-9822-aab2e2602856.pdf>
3. Парламентаризм: підручник / В.А. Гошовська та ін., за заг. ред. В.А. Гошовської. 2-ге видання допов. та розшир. К.: НАДУ, 2019. 704 с.
4. Парламентські процедури. Посібник для депутатів місцевих рад та активістів громад. К., 2015. URL: <https://ipo.org.ua/library/?material-type-type=posibnyk>
5. Правовий статус та організація діяльності Верховної Ради України. Освітній Хаб. URL: <https://eduhub.in.ua/modules/pravoviy-status-ta-organizaciya-diyalnosti-verhovnoji-radi-ukrajini-1>

Практичні посібники:

1. Публічні консультації онлайн: крок за кроком. Посібник для державних службовців та громадських організацій https://regional.rpr.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Publichni-konsul-tatsii-onlayn_-krok-za-krokom.pdf
2. Публічні консультації: крок за кроком. Посібник для державних службовців. <https://rpr.org.ua/news/onlayn-posibnyk-publichni-konsul-tatsii-krok-za-krokom/>

Аналітичні матеріали:

1. Андрухова Є. Як депутати комунікують з громадянами під час війни: Рух ЧЕСНО презентував дослідження. URL: <https://www.chesno.org/post/6527/>
2. Воєнний парламентаризм: особливості роботи Верховної Ради України в умовах дії воєнного стану. Лабораторія законодавчих ініціатив. Вип. 1. 2022-2023. 62 с. URL: https://www.parlament.org.ua/wp-content/uploads/2024/07/chasopys_war_parliament_ukr.pdf
3. Впроваджуємо інновації заради перемоги. Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України. 11 червня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75464.html
4. Деліберативна демократія: проєкт Ради Європи готується до пілотування інструменту громадських асамблей в двох українських громадах. *Офіс Ради Європи в Україні*. 29 березня 2024. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/deliberative-democracy-the-council-of-europe-project-on-civic-participation-will-be-piloting-the-citizens-assemblies-mechanism-in-ukrainian-communities>
5. Депутатський контроль – важлива складова діяльності. Центр політичної освіти. К., 2021. URL: <https://politovita.ba.org.ua/novyny/deputatskyj-kontrol-vazhlyva-skladova-diyalnosti/>

6. Комітет з питань цифрової трансформації провів круглий стіл на тему «Реформа політичних партій і цифрові інновації». *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 13 листопада 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75734.html

7. Комунікація політичних партій з громадянами: стратегії та недопрацювання. Інститут «Республіка». URL: <https://inrespublica.org.ua/novyny/komunikatsiya-politychnyh-partij-z-gromadyanamy-strategiyi-ta-nedopratsyuvannya.html>

8. Майже 1 млн активних українців вже користуються інструментами е-демократії. *Громадський простір*. 09 серпня 2018. URL: <https://www.prostir.ua/?news=majzhe-1-mln-aktyvnyh-ukrajintsiv-vzhe-korystuyutsya-instrumentam-y-e-demokratiji>

9. Мінцифра робить інструменти електронної демократії доступними для всіх. *Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. 20 травня 2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-robit-instrumenti-elektronnoyi-demokratiyi-dostupnimi-dlya-vsih>

10. Мінцифри представило Стратегію розвитку інновацій України - про що в ній ідеться. 15 грудня 2023. URL: <https://ain.ua/2023/12/15/minczyfry-predstavlyo-strategiyu-rozvytku-innovacij-ukrayiny/>

11. Навчайтесь та створюйте інновації долучившись до міні хакатону ETHKyiv Impulse. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 15 жовтня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75679.html

12. Особливості правового статусу та повноваження Верховної Ради України як єдиного представницького органу. Верховна Рада України. URL: <https://e-learning.rada.gov.ua/lessons/osoblivosti-pravovogo-statusu-ta-povnovazhennya-verhovnoji-radi-ukrajini-yak-yedinogo-predstavnickogo-organu>

13. Профільний парламентський комітет впроваджує електронну Платформу консультацій з органами місцевого самоврядування. *Децентралізація: офіційний веб-сайт*. 11 вересня 2024. URL: <https://decentralization.ua/news/18604>

14. Садикова Є.О. Депутатська діяльність в органах місцевого самоврядування: юридичний і творчий підходи. *Політикус*. 2017. Вип. 3. С. 95-99.

15. Світові практики та методології розробки публічної політики «end to end» формату Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно дослідницьким центром на запит народного депутата України. (Програма USAID. Досвід держав: Канада, США, Нова Зеландія, Німеччина, Литва, Латвія, Польща). URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29255.pdf>

16. Сучасні моделі парламентаризму. Історична еволюція парламентаризму в Україні та світі. Верховна Рада України. URL: <https://e-learning.rada.gov.ua/lessons/suchasni-modeli-parlamentarizmu-istorichna-evolyuciya-parlamentarizmu-v-ukrajini-ta-sviti>

17. Швейцарія продовжує підтримку України у сфері цифровізації. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 13 червня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75465.html

18. Якість роботи депутатів в обласних центрах: лідери, аутсайтери та ключові тенденції четвертого року повноважень місцевих рад. 2025. URL: <https://attestation.in.ua/publications/yakist-roboti-deputativ-v-oblasnih-centrah-lideri-autsajderi-ta-kluychovi-tendenciyi-chetvertogo-roku-povnovazhen-miscevih-rad/2744/>

Монографії та статті:

1. Аліксійчук О.В. Механізм функціонування та сучасні тенденції розвитку європейського парламентаризму. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. Вип. 1. Т. 13. 2021. С. 73-78.
 2. Гончаренко В. Склад верхньої палати бікамерального парламенту (історико-правовий аспект). *Вісн. Нац. акад. прав. наук України: збірник наукових праць*. Вип. 3 (74). 2013. С.48-55.
 3. Дейнеко О.О. Локальний громадський активізм як компонент соціальної згуртованості в об'єднаних громадах: особливості, прояви, агенти. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2020. Вип. 26. С. 51-57.
 4. Дубас В. Європейські стандарти сучасного парламентаризму (за позиціями європейської комісії «за демократію через право»). *Український часопис конституційного права*. Вип. 2. 2019. С. 61-73.
 5. Іванова У. Парламентаризм: суть та основні ознаки. *Український політолог*. 2023. URL: <http://www.politolog.net.ua/uk/2023/09/10/parlamentarizm-sut-ta-osnovni-princip/>
 6. Омельченко Н.Л. Парламентаризм як концептуальна та інституційна основа сучасного парламентського права. *Часопис Київського університету права*. 2017. Вип. 4. С. 74-79.
 7. Потіха А. Інформаційно-аналітичний ресурс засобів масової комунікації політичних партій України (1990–2010-ті рр.) : монографія / А. Потіха ; наук. Ред. М. Закіров ; НАН України, Нац. Б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2023. – 192 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004657.pdf
 8. Представницька влада у державотворчому процесі України: монографія / В.А.Гошовська, В.С.Куйбіда [та ін.]. – К. : НАДУ, 2018. – 398 с. – Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія “Бібліотека народного депутата”.
 9. Сачко Д.В. Особливості, історія та перспективи сучасного парламентаризму в Україні. URL: *Таврійський науковий вісник. Серія: Публічне управління та адміністрування*. Вип. 2. С. 74-81. <https://doi.org/10.32851/tnv-pub.2022.2.10>
 10. Телестакова А.А., Амбруш Г.Л., Мірзоян С.А. Імплементация зарубіжного досвіду в український парламентаризм. Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні: IV Всеукраїнська науково-практична конференція. 2020. С. 199-202.
 11. Цигвинцев І. Політична культура в епоху цифровізації: нові дослідницькі інструменти. *Політична культура та ідеологія*. 2024. Вип. 2 (8). С. 137-155. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/7_Tsyhviintsev.pdf
- Правові акти:**
1. Виборчий Кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
 2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text
 3. Конституція України. Верховна Рада України: Конституція України № 254к/96-ВР 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
 5. Про вибори народних депутатів: Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>
 4. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.1991 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
 5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
 6. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. Документ 2411-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 31.03.2023, підстава - 2849-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
 7. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

8. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
9. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
10. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
11. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
12. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
13. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
14. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
15. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України: Закон України від 19.12.2019 № 400-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>
16. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 № 1932-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>

Зарубіжні джерела:

1. A “digital-first” chamber for a more open, greener parliament in Namibia. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 15. August, 02, 2023. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/digital-first-chamber-more-open-greener-parliament-in-namibia>
2. A data visualization tool for the Citizen’s Budget in Austria. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 18. July, 22, 2024. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/data-visualization-tool-citizens-budget-in-austria>
3. An MP’s perspectives on tech – Tamika Davis, Member of the House of Representatives of Jamaica. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 18. July, 22, 2024. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/mps-perspectives-tech-tamika-davis-member-house-representatives-jamaica>
4. Centre for innovation in parliament. *Inter-Parliamentary Union*. URL: <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/centre-innovation-in-parliament>
5. Centre for innovation in parliament. *Inter-Parliamentary Union*. URL: <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/centre-innovation-in-parliament>
6. Challenges and Innovations of Democracy. *Goethe University International*. URL: https://www.goethe-university-frankfurt.de/52185927/Challenges_and_Innovations_of_Democracy
7. Co-creating guidelines on AI governance in parliaments. *Innovation tracker*. Iss. 17. May, 31, 2024. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/co-creating-guidelines-ai-governance-in-parliaments>
8. Democratic Innovations. Global democracy support. *European Parliament*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/globaldemocracysupport/en/parliaments/democratic-innovations>
9. Digital transformation of parliamentary reporting at the National Assembly of Malawi. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 14. April, 19, 2023. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/digital-transformation-parliamentary-reporting-national-assembly-malawi>

10. Edelenbos J., Meerkerk I., Koppenjan J. The challenge of innovating politics in community self-organization: the case of Broekpolder. *Public Management Review*. 2017. Vol. 19. Iss. 1. URL: <https://doi.org/10.1080/14719037.2016.1200663>
11. EU Unity4Community. *Moving Forward Together*. URL: <https://eu4ukraine.eu/en/projects-en/eu-project-page-en?id=2451>
12. Hendriks F. Hybrid democratic innovations can strengthen representative democracy. *Tilburg University*. 2023. URL: <https://www.tilburguniversity.edu/magazine/hybrid-democratic-innovations-can-strengthen-representative-democracy>
13. Innovation in the National Assembly of Mauritius: an interview with Ms. Saseeta Ramsahye-Rakha. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 19. October, 01, 2024. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/innovation-in-national-assembly-mauritius-interview-with-ms-saseeta-ramsahye-rakha>
14. Innovations in Participatory Governance. *LATINNO*. URL: <https://latinno.net/en/concepts/>
15. IPU Innovation Tracker. *Inter-Parliamentary Union*. URL: <https://www.ipu.org/knowledge/ipu-innovation-tracker>
16. Jacquet V., Ryan M., R. van der Does. *The Impacts of Democratic Innovations*. European Consortium for Political Research (ECPR). 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-citizen-participation-processes_f765caf6-en.html
17. Making the legislative process more resilient in the Chamber of Deputies of Italy. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 14. April, 19, 2023. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/making-legislative-process-more-resilient-in-chamber-deputies-itay>
18. Mantoiu E. Lessons for Europe from Global Democratic Innovations. *European Democracy Hub*. August, 21, 2024. URL: <https://europeandemocracyhub.epd.eu/lessons-for-europe-from-global-democratic-innovations/>
19. New digital chamber goes live in the National Assembly of Malawi. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 19. October, 01, 2024. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/new-digital-chamber-goes-live-in-national-assembly-malawi>
20. OECD Guidelines for Citizen Participation Processes. *OECD Public Governance Reviews*. 2022. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-citizen-participation-processes_f765caf6-en.html
21. Pogrebinschi T. Latin America – Exploring Worldwide Democratic Innovations. *European Democracy Hub*. September, 01, 2022. URL: <https://europeandemocracyhub.epd.eu/exploring-worldwide-democratic-innovations-latin-america/>
22. Pragmatic innovations for parliaments in small island developing States. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 19. October, 01, 2024. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/pragmatic-innovations-parliaments-in-small-island-developing-states>
23. Priority countries. Global democracy support. *European Parliament*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/globaldemocracysupport/en/parliaments/priority-countries>

24. Reflections on the cloud from Mozambique. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 15. August, 02, 2023. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/reflections-cloud-mozambique>

25. Resilient, Open and Accountable Democracies for the Eastern Partnership (Road4EaP). *Moving Forward Together*. URL: <https://eu4ukraine.eu/en/projects-en/eu-project-page-en?id=2449>

26. Strategic Partners. Global democracy support. *European Parliament*. URL: <https://www.europarl.europa.eu/globaldemocracysupport/en/parliaments/strategic-partners>

27. Use cases for AI in parliaments. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 18. July, 22, 2024. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/use-cases-ai-in-parliament>

28. VivaTech 2024 – Конференція, яка сприяє створенню майбутнього. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 29 травня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75436.html

29. Will hybrid parliaments become the new normal? *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 14. April, 19, 2023. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/will-hybrid-parliaments-become-new-normal>

30. World e-Parliament Report 2022. *Inter Parliamentary Union*. URL: <https://www.ipu.org/resources/publications/reports/2022-11/world-e-parliament-report-2022>

31. World e-Parliament Report 2022. Parliaments after the pandemic. *Inter-Parliamentary Union*. 2022. URL: <https://www.ipu.org/file/15804/download>

Практичне заняття 2. «Інноваційні підходи до розвитку представницьких органів влади: зарубіжний досвід та українська практика».

Мета практичного заняття – сформувати практичні навички з аналізу та адаптації інноваційних підходів і кращого зарубіжного досвіду розвитку представницьких органів влади у процесі державотворення в Україні; розвиток умінь застосовувати публічно-управлінський інструментарій для реалізації інтересів територіальних громад.

Максимальна кількість балів – 4 бали

Питання для обговорення:

1. Визначити основні інноваційні підходи, що застосовуються у представницьких органах влади зарубіжних країн для підвищення ефективності їх діяльності.

2. Навести приклади кращих зарубіжних практик у сфері залучення громадян до прийняття рішень можна використати в Україні.

3. Вплив цифрових технологій та електронного врядування на роботу представницьких органів влади.

4. Визначити найбільш ефективні механізми участі громадян у прийнятті рішень для територіальних громад України.

5. Вкажіть переваги та ризики впровадження зарубіжних інноваційних практик у діяльність українських представницьких органів влади.

6. Напрями адаптації міжнародного досвіду до українських політичних, правових та соціальних умов.

7. Вплив інновації щодо сприяння підвищення прозорості, підзвітності та демократичності діяльності органів місцевого самоврядування.

8. Охарактеризуйте інструменти публічного управління, які є найбільш ефективні для реалізації інтересів територіальних громад у сучасних умовах.

За результати практичного у здобувачів формуються наступні практичні результати навчання:

ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.

ПРН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН 14. Уміти коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов.

Практичні завдання.

Кейс для аналізу:

<https://www.toronto.ca/community-people/get-involved/public-consultations/#:~:text=The%20Public%20Engagement%20Calendar%20below%20features%20active%20and,Use%20the%20space%20bar%20to%20select%20an%20option.>

Електронні громадські консультації у місті Торонто (Канада)

1. Мета: залучення громадян до прийняття рішень міської ради через онлайн-платформи.

2. Інструменти: веб-платформа для публічних консультацій, інтерактивні опитування, обговорення проєктів рішень.

3. Результати: підвищення участі громадян у прийнятті рішень, прозорість діяльності ради, швидший зворотний зв'язок.

Завдання для здобувачів:

1. Ознайомитися з кейсом.

2. Заповнити таблицю нижче, проаналізувавши переваги та обмеження цього інноваційного підходу.

Параметр	Опис у кейсі	Можлива адаптація для України	Переваги	Можливі ризики та обмеження
Проблема, що вирішується				
Інструменти/методи				
Результат				
Механізми залучення громадян				
Пропозиції для України				

3. Підготувати коротку письмову пропозицію, як подібний інструмент можна адаптувати для українських умов.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

Забезпечення роботи здобувачів:

Навчальні посібники:

1. Матвєєнко І.В. Конспект лекцій з дисципліни «Представницька влада» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» / Уклад.: І.В. Матвєєнко. – Одеса: ОНПУ, 2025. – 182 с.

Практичні посібники:

1. Практичний посібник АМУ для громад. 3-тє видання. К., 2020 49 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/649/modul_2.pdf

2. Примірний статут територіальної громади. Примірне положення про старосту: практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. К., 2016. 69 с. URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/m1print.pdf>

3. Публічні консультації онлайн: крок за кроком. Посібник для державних службовців та громадських організацій URL: https://regional.rpr.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Publichni-konsul-tatsii-onlayn_-krok-za-krokom.pdf

4. Публічні консультації: крок за кроком. Посібник для державних службовців. URL: <https://rpr.org.ua/news/onlayn-posibnyk-publichni-konsul-tatsii-krok-za-krokom/>

Аналітичні матеріали:

1. Активність змінює країну. Інститут «Республіка». URL: <https://inrespublica.org.ua/anonsy/prezentatsiya-doslidzhennya-komunikatsiya-politychnyh-partij-z-gromadyanamy.html>

2. Відкритого місцевого самоврядування та публічної етики: ласкаво просимо на bE-Open. URL: <https://www.beopen-congress.eu/UK/>

3. Консультативно-дорадчий орган. Мукачівська районна державна адміністрація. URL: <https://www.mukrayon.gov.ua/novyna/shcho-take-konsultatyvno-doradchyy-organ>

4. Кузняк О.В. Місце цифрових та інтернет-технологій в інформаційному супроводі діяльності політичних партій. URL: https://elib.nakkkim.edu.ua/bitstream/handle/123456789/3799/BDI_3_2020-65-73.pdf?Sequence=1

5. Навчайтесь та створюйте інновації долучившись до міні хакатону ETHKyiv Impulse. Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України. 15 жовтня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75679.html

6. Програма EGAP. EGAP Program. URL: <https://egap.in.ua>

7. Результати дослідження стану демократії участі під час повномасштабної війни на місцевому рівні: аналітичний дашборд. Децентралізація: офіційний веб-сайт. 23 лютого 2023. URL: <https://decentralization.ua/news/17714?page=2>

8. Рівень залученості громадськості до прийняття рішень. Аналіз результатів опитування представників громадського суспільства та органів місцевого самоврядування.

Центр розвитку інновацій. 2024. URL: https://new.cid.center/wp-content/uploads/2024/11/ukr_riven_zaluchenosti_gromadskosti.pdf

9. Світові практики та методології розробки публічної політики «end to end» формату Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно дослідницьким центром на запит народного депутата України. (Програма USAID. Досвід держав: Канада, США, Нова Зеландія, Німеччина, Литва, Латвія, Польща). URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29255.pdf>

10. Співпраця організацій громадянського суспільства і органів місцевого самоврядування, як основа політики згуртованості на шляху до євроінтеграції. ОТГ Всеукраїнська асоціація. 2024. URL: <https://hromady.org/spivpracya-organizacij-gromadyanskogo-suspilstva-i-organiv-miscevogo-samovyaduvannya/>

11. Україна. *bE-Open.* URL: https://www.beopen-congress.eu/UK/38-country.html?souscat=10#souscat_10

12. «Цифровізація сьогодні є найкращим прикладом стійкості та спроможності української держави. Ми маємо стати лідером у розвитку електронної демократії», – Комітет з питань цифрової трансформації. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України.* 06 березня 2023 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/74583.html

Монографії та статті:

1. Дейнеко О.О. Локальний громадський активізм як компонент соціальної згуртованості в об'єднаних громадах: особливості, прояви, агенти. *Актуальні проблеми філософії та соціології.* 2020. Вип. 26. С. 51-57.

2. Кулешов В.В. Громадський контроль представницьких органів влади в умовах децентралізації: дисер. на здобут. ступ. доктора філософії у галузі знань 281 «Публічне управління та адміністрування». ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2021. 283 с.

3. Представницька влада у державотворчому процесі України: монографія / В.А.Гошовська, В.С.Куйбіда [та ін.]. – К. : НАДУ, 2018. – 398 с. – Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія “Бібліотека народного депутата”.

4. Ротар Н. Функціонування інституту політичних партій в умовах цифрових трансформацій політичного поля: тенденції, проблеми та перспективи. *Історико-політичні проблеми сучасного світу.* 2025. Вип. (51). С. 210–221. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2025.51.210-221>

5. Цигвинцев І. Політична культура в епоху цифровізації: нові дослідницькі інструменти. *Політична культура та ідеологія.* 2024. Вип. 2 (8). С. 137-155. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/7_Tsyhvintsev.pdf

Правові акти:

1. Виборчий Кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>

2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

3. Конституція України. Верховна Рада України: Конституція України № 254к/96-ВР 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16.04.2009 № 1275-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>

5. Про асоціацію. Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація громад». URL: <https://communities.org.ua/about-vag/>

6. Про вибори народних депутатів: Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>

7. Про громадські об'єднання : Закон України. Документ 4572-VI, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.1991 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
9. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. Документ 2411-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 31.03.2023, підстава - 2849-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
11. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
13. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
14. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>
16. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
17. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
18. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
19. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
20. Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2004 р. N 759-р. Документ 759-2004-р, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2004-%D1%80#Text>
21. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
22. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
23. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
24. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України: Закон України від 19.12.2019 № 400-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>
25. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 № 1932-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>

Зарубіжні джерела:

1. A “digital-first” chamber for a more open, greener parliament in Namibia. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 15. August, 02, 2023. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/digital-first-chamber-more-open-greener-parliament-in-namibia>

2. A data visualization tool for the Citizen's Budget in Austria. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 18. July, 22, 2024. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/data-visualization-tool-citizens-budget-in-austria>
3. An MP's perspectives on tech – Tamika Davis, Member of the House of Representatives of Jamaica. *Inter-Parliamentary Union. Innovation tracker*. Iss. 18. July, 22, 2024. URL: <https://www.ipu.org/innovation-tracker/story/mps-perspectives-tech-tamika-davis-member-house-representatives-jamaica>
4. Centre for innovation in parliament. *Inter-Parliamentary Union*. URL: <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/centre-innovation-in-parliament>
5. Centre for innovation in parliament. *Inter-Parliamentary Union*. URL: <https://www.ipu.org/impact/democracy-and-strong-parliaments/centre-innovation-in-parliament>
6. Challenges and Innovations of Democracy. *Goethe University International*. URL: https://www.goethe-university-frankfurt.de/52185927/Challenges_and_Innovations_of_Democracy
7. Edelenbos J., Meerkerk I., Koppenjan J. The challenge of innovating politics in community self-organization: the case of Broekpolder. *Public Management Review*. 2017. Vol. 19. Iss. 1. URL: <https://doi.org/10.1080/14719037.2016.1200663>
8. EU Unity4Community. *Moving Forward Together*. URL: <https://eu4ukraine.eu/en/projects-en/eu-project-page-en?id=2451>
9. Hendriks F. Hybrid democratic innovations can strengthen representative democracy. *Tilburg University*. 2023. URL: <https://www.tilburguniversity.edu/magazine/hybrid-democratic-innovations-can-strengthen-representative-democracy>
10. Innovations in Participatory Governance. *LATINNO*. URL: <https://latinno.net/en/concepts/>
11. Jacquet V., Ryan M., R. van der Does. *The Impacts of Democratic Innovations*. European Consortium for Political Research (ECPR). 2023. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-citizen-participation-processes_f765caf6-en.html
12. Mantoiu E. Lessons for Europe from Global Democratic Innovations. *European Democracy Hub*. August, 21, 2024. URL: <https://europeandemocracyhub.epd.eu/lessons-for-europe-from-global-democratic-innovations/>
13. OECD Guidelines for Citizen Participation Processes. *OECD Public Governance Reviews*. 2022. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-guidelines-for-citizen-participation-processes_f765caf6-en.html
14. Pogrebinschi T. Latin America – Exploring Worldwide Democratic Innovations. *European Democracy Hub*. September, 01, 2022. URL: <https://europeandemocracyhub.epd.eu/exploring-worldwide-democratic-innovations-latin-america/>
15. Strengthening Independent Media for a strong democratic Ukraine. *Moving Forward Together*. URL: <https://eu4ukraine.eu/en/projects-en/eu-project-page-en?id=2394>
16. The MIT-Ukraine Program is committed to mobilizing MIT's scientific and technical expertise in support of Ukraine. *MIT-Ukraine*. URL: <https://ukraine.mit.edu>
17. UAct: Голос прозорості та демократичної відбудови. *Центр розвитку інновацій*. 20 серпня 2024. URL: <https://cid.center/project/repellat-sed-qui-id-cum/>

18. VivaTech 2024 – Конференція, яка сприяє створенню майбутнього. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 29 травня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75436.html

19. Zero Waste cities in Ukraine. *Moving Forward Together*. URL: <https://eu4ukraine.eu/en/projects-en/eu-project-page-en?id=2923>

Практичне заняття 3. «Представницька влада в системі місцевого самоврядування».

Мета практичного заняття – сформувати у здобувачів розуміння сутності, ролі та особливостей функціонування представницької влади в системі місцевого самоврядування; розвинути вміння аналізувати діяльність представницьких органів місцевого рівня, визначати проблеми та шляхи підвищення ефективності їх взаємодії з громадою.

Максимальна кількість балів – 4 бали.

За результати практичного у здобувачів формуються наступні практичні результати навчання:

ПРН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.

ПРН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 14. Уміти коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов.

Завдання для практичного заняття 3.

Завдання 1.

Функції сільського, селищного, міського голови можна трактувати як основні напрями і види його муніципальної діяльності, за допомогою яких він виражає волю та інтереси відповідної територіальної громади, забезпечує її стабільне функціонування як первинного територіального співтовариства через вирішення питань місцевого значення, забезпечує здійснення цієї громадою відносин з державою, її органами, органами місцевого самоврядування в межах Конституції і законів України. У представленій таблиці розкрийте зміст наступних функцій сільського, селищного, міського голови (відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Функція	Зміст функції
Політична функція	
Економічна функція	
Соціальна функція	
Культурні функції	
Зовнішньоекономічна функція	
Зовнішні соціальні та культурні функції	
зовнішньої екологічної функції	

Оборонна функція	
Інформаційна функція	
Бюджетно-фінансова функція	

Завдання 2. Депутатська діяльність у системі представницької влади

Заповніть таблицю «Схема доручення виборців», розкриваючи зміст у наступних напрямках:

Виборці дають депутату під час звітів чи зустрічей доручення	Депутат ознайомлює раду та її органи зі змістом доручення	Доручення враховуються при підготовці планів та бюджету

Завдання 3. Для виконання цього завдання здобувачам слід розділитися на три групи на опрацювати наступні блоки завдань, що містяться у таблиці. Завдання 3 обговорюється спільно під час проведення практичного заняття відповідно до розкладу

Блок 1. Місце, роль і значення депутата (завдання виконує перша група)	
Прийняття рішень місцевими радами	
Організація роботи депутатського корпусу	
Конфлікт інтересів у депутата місцевої ради	
Реалізація статусу депутата місцевої ради	
Депутатські запити та звернення	
Зміст депутатського звернення	
У чому різниця між депутатськими запитами та зверненнями?	
Інформаційне висвітлення, співпраця зі ЗМІ та звітування депутата перед виборцями (питання для обговорення: організація інформаційного висвітлення; яким чином створюється база даних ЗМІ та визначається цільова аудиторія? за якими критеріями визначають важливість та актуальність подій або заходів, які варто висвітлити у ЗМІ? обов'язок ЗМІ з висвітлення роботи депутата)	
Блок 2. Діяльність депутата в команді	
Депутатські групи та фракції	
Проблема врегулювання діяльності депутатської фракції	
Тимчасові контрольні комісії	
Помічники-консультанти	
Прийом громадян	
Залучення громадськості	

Депутатський контроль	
Припинення повноважень та відкликання	
Блок 3. Робота в комісіях	
Постійна депутатська комісія	
Перелік та утворення	
Повноваження	
Організація діяльності постійної комісії. Форми засідань	
Забезпечення статусу постійної комісії	
Забезпечення статусу членів постійної комісії	
Висновки, рекомендації, внесення проектів рішень	
Контрольна функція постійної комісії	
Особливі постійні комісії та їх робота	
Планування та звітність комісій	

Примітка: для виконання практичного слід використовувати навчальний посібник: «Діяльність місцевих депутатів та їхніх команд» Міжнародного республіканського інституту. К., 2021. 156 с. URL: https://ipo.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/DialnistDeputativ_2021_blok.pdf

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Буркова Л.А., Адамовська Л.А., Ярова А.Б. Територіальна громада як базовий суб'єкт місцевого самоврядування: тенденції розвитку та напрямки вдосконалення. Вісник Криворізького національного університету. 2020. Вип. 50. С. 173-179.
2. Галус О.О. Правове регулювання форм безпосередньої участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. Журнал східноєвропейського права. 2019. № 64. С. 80-91.
3. Головне про місцеві вибори 2020: ключові тези. Серія вебінарів. К., 2020. 42 с.
4. Давидова В.А. Делегування повноважень в системі місцевого самоврядування в Україні: визначення сутності. Держава і право. Серія : Юридичні науки. 2017. Вип. 75. С. 177-187.

5. Давидова В.А. Організаційне забезпечення делегування повноважень у системі місцевого самоврядування в Україні. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2018. № 1. С. 69-76.
6. Депутатський контроль – важлива складова діяльності. Центр політичної освіти. К., 2021. URL: <https://politosvita.ba.org.ua/novyny/deputatskyj-kontrol-vazhlyva-skladova-diyalnosti/>
7. Діяльність місцевих депутатів та їхніх команд» Міжнародного республіканського інституту. К., 2021. 156 с. URL: https://ipo.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/DialnistDeputativ_2021_blok.pdf
8. Європейська Хартія місцевого самоврядування: Ратифікована Законом України від 15.07.1997 №452/97.
9. Зоська Я.В., Катаєв Л.С. Голова об'єднаної територіальної громади, як представник органу місцевого самоврядування на селі. Epistemological studies in philosophy, social and political sciences. 2019. Vol. 2, Iss. 2. С. 49-56.
10. Когут Г., Литвин В., Осипчук М., Сабатюк Ю., Сау А. Діяльність місцевих депутатів та їхніх команд. Міжнародний республіканський інститут Політичної Освіти. К., 2021. 176 с.
11. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
12. Кравченко В. В., Бородин Є. І., Квітка С. А. Місцеве самоврядування в системі публічного управління : навч. посіб. у схемах. Дніпро :ГРАНІ, 2018. 148 с.
13. Куйбіда В.С., Смолова Л.М. Відповідальність представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: реалії та перспективи: монографія. - Київ : НАДУ, 2016. - 323 с.
14. Методичні рекомендації щодо розроблення статуту територіальної громади. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. К., 2020. 25 с.
15. О'Коннелл Ш., Смут С., Саллі Абі Халіл. Навички проведення виборчих кампаній: посібник NDI. 2020. 260 с .
16. Ольховський Ю.Ю. Відповідальність у місцевому самоврядуванні: до визначення поняття. Державне будівництво. 2019. № 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2019_1_4
17. Панова І.Ю. Правовий статус старости як виборної посадової особи місцевого самоврядування. Часопис Київського університету права. 2018. № 2. С. 101-106.
18. Примірний статут територіальної громади. Примірне положення про старосту: практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. К., 2016. 69 с.
19. Виборчий Кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
20. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text
21. Конституція України. Верховна Рада України: Конституція України № 254к/96-ВР 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
22. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16.04.2009 № 1275-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>
23. Про асоціацію. Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація громад». URL: <https://communities.org.ua/about-vag/>
24. Про вибори народних депутатів: Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>
25. Про громадські об'єднання : Закон України. Документ 4572-VI, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
26. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.1991 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

27. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
28. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. Документ 2411-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 31.03.2023, підстава - 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
29. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
30. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
31. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
32. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
33. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>
34. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
35. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
36. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
37. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
38. Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2004 р. N 759-р. Документ 759-2004-р, чинний, поточна редакція. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2004-%D1%80#Text>
39. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
40. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
41. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
42. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України: Закон України від 19.12.2019 № 400-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>
43. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 № 1932-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>
44. Садикова Є.О. Депутатська діяльність в органах місцевого самоврядування: юридичний і творчий підходи. Політикус. 2017. Вип. 3. С. 95-99/

Практичне заняття 4. «Роль політичних партій в процесі управління громадою».

Мета практичного заняття – розумітися на особливостях утворення та діяльності політичних партій; розуміти специфіку взаємодії місцевих партійних осередків органами представницької влади та громадськістю.

Максимальна оцінка – 4 бали.

За результати практичного у здобувачів формуються наступні практичні результати:

ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.

ПРН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

4.1. Політична партія, правовий статус політичних партій в Україні.

4.2. Місце та функції політичних партій у процесі формування представницької демократії.

4.3. Діяльність та вплив політичних партій на розвиток демократії

4.4. Формування позитивного іміджу політичної партії в умовах сьогодення.

4.5. Громадська думка щодо сучасного стану, ролі і місця політичних партій у житті суспільства.

Питання для дискусії:

1. Поміркуйте і висловіть свої думки з приводу переваг і недоліків двопартійної та багатопартійної політичних систем.

2. Пригадайте назви найбільш відомих політичних партій в Україні і спробуйте їх співвіднести із певною ідеологічною платформою, перелік яких представлено у таблиці

Назва партії	Ідеологічні тренди в програмах партій
«Слуга народу»	
ВО «Батьківщина»	
«Громадянська позиція»	
Блок Петра Порошенка «Солідарність»	
«Опозиційний блок»	
«За життя»	

3. В яких напрямках слід вдосконалити діяльність політичним партіям щодо розвитку процесів демократизації на місцевому рівні? Сформууйте 5 пропозицій.

Завдання 4. Політичні партії здійснюють реальний вплив на формування та діяльність органів влади на всіх рівнях, від центрального до місцевого, реалізують свої програми, вимоги, пропозиції тощо. У разі, якщо партія отримала більшість мандатів на виборах, то вона має право формувати уряд одноосібно і їй забезпечена більшість у парламенті. Якщо жодна з партій не отримала більшості, то їм доводиться об'єднуватися в коаліції й формувати

двопартійні чи багатопартійні уряди і коаліційну більшість у парламенті. Партії представляють суспільні інтереси певних соціальних груп, на які вони орієнтуються у своїй діяльності, через програми, плани дій, ідеології, а також можуть бути посередниками щодо вирішення питань соціального характеру, оскільки кожна партія орієнтується на декілька соціальних груп задля досягнення своєї кінцевої мети. Найактивнішу діяльність партії проявляють під час виборів: формують передвиборчі платформи, розробляють програми, висувують кандидатів, проводять агітацію, борються за голоси виборців, здійснюють контроль за дотриманням правил виборчих перегонів тощо.

Об'єднайтеся у групи. Знайдіть в Інтернеті програми партій, представлених у парламенті України та ознайомтеся з особливостями їхньої діяльності у певних суспільних сферах, наприклад: економіці, енергоринок, освіті, охороні здоров'я, екології, зовнішній політиці тощо.

Оцініть ступінь реалізації обраного вами напрямку всіма партіями зі складеного вами переліку. Порівняйте результати вашого дослідження і презентуйте їх під час проведення практичного заняття. Обговоріть виконану роботу у групі.

Назва існуючих парламентських партій в Україні	Економіка	Енергоресурси	Освіта	Охорона здоров'я	Екологія	Зовнішня політика

Завдання 5. Порівнюємо та обговорюємо.

Громадські організації та політичні партії Ознайомтеся з даними таблиці. Порівняйте засади функціонування громадських організацій та рухів з політичними партіями України. Як громадські організації, об'єднання і рухи сприяють розширенню можливої участі громадян у суспільно-політичному житті?

Ознаки	Громадські організації та суспільно-політичні рухи	Партії
Ідейна орієнтація	Не дотримуються певної ідейно-політичної орієнтації. Позиції членів громадської організації можуть розходитися	Об'єднують однодумців
Соціальна база	Широка	Обмежена
Мета	Намагаються вирішити конкретні соціально-політичні проблеми	Мають комплекс цілей на тривалу перспективу
Ставлення до влади	Намагаються впливати на владу, але самі, як правило, не добиваються її	Діяльність спрямована на отримання влади її утримання та зміцнення

Організаційна структура	Розвиваються на основі солідарності і самостійності добровільних учасників	Мають формальну внутрішню ієрархію і дисципліну
Членство	Членство у громадських організаціях не є обов'язкове	Членство є обов'язковою умовою
Напрямки діяльності	Широкий спектр діяльності відповідно до суспільних потреб та чинного законодавства	Діяльність відповідно до програмних засад партії

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

Забезпечення роботи здобувачів:

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Буркова Л.А., Адамовська Л.А., Ярова А.Б. Територіальна громада як базовий суб'єкт місцевого самоврядування: тенденції розвитку та напрямки вдосконалення. Вісник Криворізького національного університету. 2020. Вип. 50. С. 173-179.
2. Галус О.О. Правове регулювання форм безпосередньої участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. Журнал східноєвропейського права. 2019. № 64. С. 80-91.
3. Головне про місцеві вибори 2020: ключові тези. Серія вебінарів. К., 2020. 42 с.
4. Давидова В.А. Делегування повноважень в системі місцевого самоврядування в Україні: визначення сутності. Держава і право. Серія : Юридичні науки. 2017. Вип. 75. С. 177-187.
5. Давидова В.А. Організаційне забезпечення делегування повноважень у системі місцевого самоврядування в Україні. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2018. № 1. С. 69-76.
6. Депутатський контроль – важлива складова діяльності. Центр політичної освіти. К., 2021. URL: <https://politosvita.ba.org.ua/novyny/deputatskyj-kontrol-vazhlyva-skladova-diyalnosti/>
7. Діяльність місцевих депутатів та їхніх команд» Міжнародного республіканського інституту. К., 2021. 156 с. URL: https://ipo.org.ua/wp-content/uploads/2024/01/DialnistDeputativ_2021_blok.pdf
8. Європейська Хартія місцевого самоврядування: Ратифікована Законом України від 15.07.1997 №452/97.
9. Зоська Я.В., Катаєв Л.С. Голова об'єднаної територіальної громади, як представник органу місцевого самоврядування на селі. Epistemological studies in philosophy, social and political sciences. 2019. Vol. 2, Iss. 2. С. 49-56.
10. Когут Г., Литвин В., Осипчук М., Сабатюк Ю., Сау А. Діяльність місцевих депутатів та їхніх команд. Міжнародний республіканський інститут Політичної Освіти. К., 2021. 176 с.
11. Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

12. Кравченко В. В., Бородин Є. І., Квітка С. А. Місцеве самоврядування в системі публічного управління : навч. посіб. у схемах. Дніпро :ГРАНІ, 2018. 148 с.
13. Куйбіда В.С., Смолова Л.М. Відповідальність представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: реалії та перспективи: монографія. - Київ : НАДУ, 2016. - 323 с.
14. Методичні рекомендації щодо розроблення статуту територіальної громади. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. К., 2020. 25 с.
15. О'Коннелл Ш., Смут С., Саллі Абі Халіл. Навички проведення виборчих кампаній: посібник NDI. 2020. 260 с .
16. Ольховський Ю.Ю. Відповідальність у місцевому самоврядуванні: до визначення поняття. Державне будівництво. 2019. № 1. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2019_1_4
17. Панова І.Ю. Правовий статус старости як виборної посадової особи місцевого самоврядування. Часопис Київського університету права. 2018. № 2. С. 101-106.
18. Примірний статут територіальної громади. Примірне положення про старосту: практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. К., 2016. 69 с.
19. Виборчий Кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
20. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text
21. Конституція України. Верховна Рада України: Конституція України № 254к/96-ВР 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
22. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16.04.2009 № 1275-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>
23. Про асоціацію. Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація громад». URL: <https://communities.org.ua/about-vag/>
24. Про вибори народних депутатів: Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>
25. Про громадські об'єднання : Закон України. Документ 4572-VI, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
26. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.1991 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
27. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
28. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. Документ 2411-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 31.03.2023, підстава - 2849-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
29. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
30. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
31. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
32. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
33. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>
34. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>

35. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

36. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>

37. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>

38. Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2004 р. N 759-р. Документ 759-2004-р, чинний, поточна редакція. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2004-%D1%80#Text>

39. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>

40. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>

41. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

42. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України: Закон України від 19.12.2019 № 400-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>

43. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 № 1932-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>

Практичне заняття 5. «Організація та проведення місцевих виборів: сучасні підходи та технології».

Мета практичного заняття – розуміння виборчих процедур та особливостей проведення місцевих виборів в умовах сучасних політичних та технологічних змін; ознайомити з інноваційними підходами до організації виборчих процесів, цифровими інструментами та методами підвищення прозорості виборів; розвинути навички визначення загроз представництву у громадах та застосування механізмів їх подолання.

Максимальна кількість балів – 4 бали.

За результати практичного у здобувачів формуються наступні практичні результати навчання:

ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.

ПРН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Основні засади місцевих виборів.
2. Види місцевих виборів, порядок і строки їх проведення.
3. Виборчі округи та виборчі дільниці.

4. Виборчі комісії та списки виборців
5. Розробка комунікативної стратегії з виборцями.
6. Загрози представництва у громадах.

Завдання 1. Робота у групах (до 3-х осіб).

Складіть програму кандидата в депутати органу місцевого самоврядування або сільського, селищного чи міського голови або старости села, зважаючи на реальні проблеми вашого населеного пункту (на вибір слухачів).

Завдання 2.

Чи є порушення виборчого законодавства у запропонованих ситуаціях?

Ситуація 1. До кабінки для таємного голосування спробували зайти разом чоловік і дружина. Член ДВК повідомив їх про те, що це є порушенням виборчого законодавства. Чоловік на це відповів, що згідно з нормами Сімейного кодексу України чоловік і дружина всі питання життєдіяльності, сім'ї вирішують спільно, а кодекс має більш високу юридичну силу, ніж Закон України «Про місцеві вибори».

Ситуація 2. На виборчу дільницю прийшли разом проголосувати дві подруги Аліна та Катерина. На дільниці була велика черга. Однак Аліна проголосувала на 10 хвилин раніше за Катерину і весь час після того, як вкинула бюлетені до скриньки, очікувала на подругу в приміщенні для голосування.

Ситуація 3. Під час підрахунку голосів на виборчій дільниці офіційний спостерігач від місцевої організації політичної партії стояв на відстані одного метра за спиною члена ДВК, який вів підрахунок бюлетенів, знімаючи цей процес на відеокамеру.

Ситуація 4. Громадянка Курченко після отримання бюлетенів не виявила наміру піти в кабінку для голосування, а заповнила їх прямо на столі, де відбувалася їх видача.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

Забезпечення роботи здобувачів:

Рекомендована література:

Навчальні посібники:

1. Матвеєнко І.В. Конспект лекцій з дисципліни «Представницька влада» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» / Уклад.: І.В. Матвеєнко. – Одеса: ОНПУ, 2025. – 182 с.

Практичні посібники:

1. О'Коннелл Ш., Смут С., Саллі Абі Халіл. Навички проведення виборчих кампаній: посібник NDI. 2020. 260 с .

2. Публічні консультації онлайн: крок за кроком. Посібник для державних службовців та громадських організацій
https://regional.rpr.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Publichni-konsul-tatsii-onlayn_-krok-za-krokom.pdf

3. Публічні консультації: крок за кроком. Посібник для державних службовців.
<https://rpr.org.ua/news/onlayn-posibnyk-publichni-konsul-tatsii-krok-za-krokom/>

Аналітичні матеріали:

1. Андрухова Є. Як депутати комунікують з громадянами під час війни: Рух ЧЕСНО презентував дослідження. URL: <https://www.chesno.org/post/6527/>

2. Головне про місцеві вибори 2020: ключові тези. Серія вебінарів. К., 2020. 42 с.

3. Громадський контроль активних українців - потужний і дієвий спосіб протидії та попередження корупції. URL: <https://vynogradivska-gromada.gov.ua/news/1723620253/>

4. Громадський контроль за діяльністю влади: методи та інструменти. 2023. NKU. URL: <https://nku.com.ua/gromadskyj-kontrol-za-diyalnistyu-vlady-metody-ta-instrumenty/>

5. Громадські слухання. Міжнародний фонд Відродження. URL: [https://dobrochyn.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/gromadski-sluhannya-final.pdf#:~:text="](https://dobrochyn.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/gromadski-sluhannya-final.pdf#:~:text=)

6. Дев'ять способів залучити жителів до рішень у громаді. Хмельницька обласна рада. URL: <https://km-oblrada.gov.ua/devyat-sposobiv-zaluchyty-zhyteliv-do-rishen-u-gromadi/>

7. Деліберативна демократія: проєкт Ради Європи готується до пілотування інструменту громадських асамблей в двох українських громадах. *Офіс Ради Європи в Україні*. 29 березня 2024. URL:

<https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/deliberative-democracy-the-council-of-europe-project-on-civic-participation-will-be-piloting-the-citizens-assemblies-mechanism-in-ukrainian-communities>

8. Демократія під час війни: залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні! *Центр розвитку інновацій*. URL: <https://cid.center/democracy-in-time-of-war/>

9. Депутатський контроль – важлива складова діяльності. Центр політичної освіти. К., 2021. URL: <https://politovita.ba.org.ua/novyny/deputatskyj-kontrol-vazhlyva-skladova-diyalnosti/>

10. Десять українських громад представили свої демократичні інновації. *Об'єднання громад*. 13 грудня 2024. URL: <https://www.auc.org.ua/novyna/desyat-ukrayinskyh-gromad-predstavyly-svoyi-demokratychni-innovaciyi>

11. Дослідження механізмів залучення громадськості до процесу прийняття рішень Київською міською владою. Дослідження здійснене Аналітичним центром CEDOS в рамках впровадження проєкту Ради Європи «Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». 2017. 64 с. (Не перевидавалось. Використовується як приклад проведення дослідження публічної політики та вироблення рекомендацій). URL: <https://rm.coe.int/research-on-mechanism-civil-participation/168076e133>

12. Екосистема інновацій: як в регіонах України формують сприятливе середовище для ідей, людей та бізнесу. *Прямуємо разом*. 11 січня 2024. URL: <https://eu4ukraine.eu/media-ua/publications-ua/innovation-ecosystem-ua.html>

13. Комунікація політичних партій з громадянами: стратегії та недопрацювання. Інститут «Республіка». URL: <https://inrespublica.org.ua/novyny/komunikatsiya-politychnyh-partij-z-gromadyanamy-strategiyi-ta-nedopratsyuvannya.html>

14. Майже 1 млн активних українців вже користуються інструментами е-демократії. *Громадський простір*. 09 серпня 2018. URL: <https://www.prostir.ua/?news=majzhe-1-mln-aktyvnyh-ukrajintsiv-vzhe-korystuyutsya-instrumentamy-e-demokratiji>

15. Мінцифра робить інструменти електронної демократії доступними для всіх. *Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. 20 травня 2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-robot-instrumenti-elektronnoyi-demokratiyi-dostupnimi-dlya-vsih>

16. Садикова Є.О. Депутатська діяльність в органах місцевого самоврядування: юридичний і творчий підходи. *Політикус*. 2017. Вип. 3. С. 95-99.

17. Світові практики та методології розробки публічної політики «end to end» формату Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно дослідницьким центром на запит народного депутата України. (Програма USAID. Досвід держав: Канада, США, Нова Зеландія, Німеччина, Литва, Латвія, Польща). URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29255.pdf>

18. Якість роботи депутатів в обласних центрах: лідери, аутсайтери та ключові тенденції четвертого року повноважень місцевих рад. 2025. URL: <https://attestation.in.ua/publications/yakist-roboti-deputativ-v-oblasnih-centrah-lideri-outsajderi-ta-kl-yuchovi-tendenciyi-chetvertogo-roku-povnovazhen-miscevih-rad/2744/>

Монографії та статті:

1. Когут Г., Литвин В., Осипчук М., Сабатюк Ю., Сау А. Діяльність місцевих депутатів та їхніх команд. Міжнародний республіканський інститут Інститут Політичної Освіти. К., 2021. 176 с.

2. Кулешов В.В. Громадський контроль представницьких органів влади в умовах децентралізації: дисер. на здобут. ступ. доктора філософії у галузі знань 281 «Публічне управління та адміністрування». ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2021. 283 с.

3. Матвеєнко І.В., Кулешов В.В., Співвіднесення дефініції «громадського контролю» органів представницької влади у вітчизняних наукових підходах. *Теорія та практика державного управління: збірник наукових праць*. Х. : Вид-во ХарРІД НАДУ «Магістр», 2020. Вип. 3 (70). С. 24-33.

4. Потіха А. Інформаційно-аналітичний ресурс засобів масової комунікації політичних партій України (1990–2010-ті рр.) : монографія / А. Потіха ; наук. Ред. М. Закіров ; НАН України, Нац. Б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2023. – 192 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004657.pdf

5. Представницька влада у державотворчому процесі України: монографія / В.А.Гошовська, В.С.Куйбіда [та ін.]. – К. : НАДУ, 2018. – 398 с. – Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія “Бібліотека народного депутата”.

6. Ротар Н. Функціонування інституту політичних партій в умовах цифрових трансформацій політичного поля: тенденції, проблеми та перспективи. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2025. Вип. (51). С. 210–221. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2025.51.210-221>

7. Старикова Г.В. Діяльність політичних партій на місцевому рівні та їх вплив на демократизацію. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2021. Вип. 12. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2021/74.pdf

Правові акти:

1. Виборчий Кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>

2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

3. Конституція України. Верховна Рада України: Конституція України № 254к/96-ВР 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16.04.2009 № 1275-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>

5. Про асоціацію. Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація громад». URL: <https://communities.org.ua/about-vag/>

6. Про вибори народних депутатів: Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>
7. Про громадські об'єднання : Закон України. Документ 4572-VI, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.1991 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
9. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. Документ 2411-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 31.03.2023, підстава - 2849-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
11. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
13. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
14. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>
16. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
17. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
18. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
19. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
20. Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2004 р. N 759-р. Документ 759-2004-р, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2004-%D1%80#Text>
21. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
22. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
23. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
24. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України: Закон України від 19.12.2019 № 400-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>
25. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 № 1932-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>

Практичне заняття № 6 «Організація діяльності депутатів місцевих рад».

Мета практичного заняття - сформувати у здобувачів знання про права, обов'язки та функції депутатів місцевих рад у системі представницької влади;

розкрити сучасні тенденції організації депутатської діяльності, зокрема впровадження цифрових технологій, відкритого врядування та електронної взаємодії з громадськістю; розвинути практичні навички організації роботи депутатів та їх помічників для ефективного виконання представницьких функцій.

Максимальна кількість балів – 5 балів.

За результати практичного у здобувачів формуються наступні практичні результати навчання:

ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.

ПРН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

Питання для обговорення:

1. Законодавство про статус депутатів місцевих рад.
2. Діяльність депутата місцевої ради у виборчому окрузі.
3. Індивідуальні та колективні форми реалізації депутатом місцевої ради своїх повноважень у виборчому окрузі.
4. Повноваження депутата місцевої ради у раді.
5. Сесійні та позасесійні форми роботи депутата місцевої ради у раді та її органах.
6. Основні гарантії депутатської діяльності.
7. Відкликання депутата місцевої ради за народною ініціативою.

Завдання 1. Робота у групах (до 5 здобувачів). Під час практичного заняття у форматі Power Point презентувати виступи на тему:

1. Правах та обов'язках депутатів місцевих рад;
2. Особливості проведення виборчих кампаній на місцевому рівні;
3. Форми і методи роботи депутата місцевої ради?
4. Відповідальність депутата місцевої ради перед виборцями щодо своєї депутатської роботи?

Завдання 2. Аналіз діяльності депутата місцевої ради.

1. Ознайомитися з прикладом конкретного депутата місцевої ради (можна взяти з офіційного сайту ради).

3. Визначити основні напрямки його роботи: участь у комісіях, пленарних засіданнях, депутатських запитах та зверненнях.

Напрями діяльності	Інформація про депутата	Коментар / оцінка ефективності	Пропозиції щодо покращення діяльності
--------------------	-------------------------	--------------------------------	---------------------------------------

Участь у пленарних засіданнях			
Участь у засіданнях ради			
Депутатські запити, звернення			
Робота з виборцями (прийоми, консультації)			
Ініціативи та проекти рішень			

Завдання 3. Опрацюйте таблицю щодо визначення ролі помічників-консультантів депутата місцевої ради

Скільки помічників, які працюють на громадських засадах може мати депутат місцевої ради?	
Яким документам визначаються умови діяльності та кількість помічників-консультантів депутата місцевої ради та яким органом він затверджується?	
Хто може бути помічником-консультантом депутата місцевої ради відповідно до Закону України «Про статус депутатів місцевих рад»?	
Визначте права та обов'язки помічника-консультанта депутата місцевої ради?	

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

Забезпечення роботи здобувачів:

Рекомендована література:

Практичні посібники:

1. О'Коннелл Ш., Смут С., Саллі Абї Халіл. Навички проведення виборчих кампаній: посібник NDI. 2020. 260 с .

2. Публічні консультації онлайн: крок за кроком. Посібник для державних службовців та громадських організацій
<https://regional.rpr.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Publicni-konsul-tatsii-onlayn-krok-za-krok>

[om.pdf](#)

3. Публічні консультації: крок за кроком. Посібник для державних службовців. <https://rpr.org.ua/news/onlayn-posibnyk-publichni-konsul-tatsii-krok-za-krokom/>

Аналітичні матеріали:

1. Андрухова Є. Як депутати комунікують з громадянами під час війни: Рух ЧЕСНО презентував дослідження. URL: <https://www.chesno.org/post/6527/>

2. Головне про місцеві вибори 2020: ключові тези. Серія вебінарів. К., 2020. 42 с.

3. Громадський контроль активних українців - потужний і дієвий спосіб протидії та попередження корупції. URL: <https://vynogradivska-gromada.gov.ua/news/1723620253/>

4. Громадський контроль за діяльністю влади: методи та інструменти. 2023. NKU. URL: <https://nku.com.ua/gromadskyj-kontrol-za-diyalnistyu-vlady-metody-ta-instrumenty/>

5. Громадські слухання. Міжнародний фонд Відродження. URL: <https://dobrochyn.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/gromadski-sluhannya-final.pdf#:~:text=>

6. Дев'ять способів залучити жителів до рішень у громаді. Хмельницька обласна рада. URL: <https://km-oblrada.gov.ua/devyat-sposobiv-zaluchyty-zhyteliv-do-rishen-u-gromadi/>

7. Деліберативна демократія: проєкт Ради Європи готується до пілотування інструменту громадських асамблей в двох українських громадах. *Офіс Ради Європи в Україні*. 29 березня 2024. URL:

<https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/deliberative-democracy-the-council-of-europe-project-on-civic-participation-will-be-piloting-the-citizens-assemblies-mechanism-in-ukrainian-communities>

8. Демократія під час війни: залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні! *Центр розвитку інновацій*. URL: <https://cid.center/democracy-in-time-of-war/>

9. Депутатський контроль – важлива складова діяльності. Центр політичної освіти. К., 2021. URL: <https://politosvita.ba.org.ua/novyny/deputatskyj-kontrol-vazhlyva-skladova-diyalnosti/>

10. Десять українських громад представили свої демократичні інновації. *Об'єднання громад*. 13 грудня 2024. URL: <https://www.auc.org.ua/novyna/desyat-ukrayinskyh-gromad-predstavlyly-svoyi-demokratychni-innovaciyi>

11. Дослідження механізмів залучення громадськості до процесу прийняття рішень Київською міською владою. Дослідження здійснене Аналітичним центром CEDOS в рамках впровадження проєкту Ради Європи «Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». 2017. 64 с. (Не перевидавалось. Використовується як приклад проведення дослідження публічної політики та вироблення рекомендацій). URL: <https://rm.coe.int/research-on-mechanism-civil-participation/168076e133>

12. Екосистема інновацій: як в регіонах України формують сприятливе середовище для ідей, людей та бізнесу. *Прямуємо разом*. 11 січня 2024. URL: <https://eu4ukraine.eu/media-ua/publications-ua/innovation-ecosystem-ua.html>

13. Комунікація політичних партій з громадянами: стратегії та недопрацювання. Інститут «Республіка». URL: <https://inrespublica.org.ua/novyny/komunikatsiya-politychnyh-partij-z-gromadyanamy-strategiyi-ta-nedopratsyuvannya.html>

14. Майже 1 млн активних українців вже користуються інструментами е-демократії. *Громадський простір*. 09 серпня 2018. URL: <https://www.prostir.ua/?news=majzhe-1-mln-aktyvnyh-ukrajintsiv-vzhe-korystuyutsya-instrumentam-y-e-demokratiji>

15. Мінцифра робить інструменти електронної демократії доступними для всіх. *Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. 20 травня 2021. URL:

<https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-robit-instrumenti-elektronnoyi-demokratiyi-dostupnimi-dlya-vsiah>

16. Садикова Є.О. Депутатська діяльність в органах місцевого самоврядування: юридичний і творчий підходи. Політикус. 2017. Вип. 3. С. 95-99.

17. Світові практики та методології розробки публічної політики «end to end» формату Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно дослідницьким центром на запит народного депутата України. (Програма USAID. Досвід держав: Канада, США, Нова Зеландія, Німеччина, Литва, Латвія, Польща). URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29255.pdf>

18. Якість роботи депутатів в обласних центрах: лідери, аутсайтери та ключові тенденції четвертого року повноважень місцевих рад. 2025. URL: <https://attestation.in.ua/publications/yakist-roboti-deputativ-v-oblasnih-centrah-lideri-outsajderi-ta-kluchovi-tendenciyi-chetvertogo-roku-povnovazhen-miscevih-rad/2744/>

Монографії та статті:

1. Когут Г., Литвин В., Осипчук М., Сабатюк Ю., Сау А. Діяльність місцевих депутатів та їхніх команд. Міжнародний республіканський інститут Інститут Політичної Освіти. К., 2021. 176 с.

2. Кулешов В.В. Громадський контроль представницьких органів влади в умовах децентралізації: дисер. на здобут. ступ. доктора філософії у галузі знань 281 «Публічне управління та адміністрування». ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, 2021. 283 с.

3. Матвеєнко І.В., Кулешов В.В., Співвіднесення дефініції «громадського контролю» органів представницької влади у вітчизняних наукових підходах. *Теорія та практика державного управління: збірник наукових праць*. Х. : Вид-во ХарРІД НАДУ «Магістр», 2020. Вип. 3 (70). С. 24-33.

4. Потіха А. Інформаційно-аналітичний ресурс засобів масової комунікації політичних партій України (1990–2010-ті рр.) : монографія / А. Потіха ; наук. Ред. М. Закіров ; НАН України, Нац. Б-ка України ім. В. І. Вернадського. – Київ, 2023. – 192 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004657.pdf

5. Представницька влада у державотворчому процесі України: монографія / В.А.Гошовська, В.С.Куйбіда [та ін.]. – К. : НАДУ, 2018. – 398 с. – Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія “Бібліотека народного депутата”.

6. Ротар Н. Функціонування інституту політичних партій в умовах цифрових трансформацій політичного поля: тенденції, проблеми та перспективи. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2025. Вип. (51). С. 210–221. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2025.51.210-221>

7. Старикова Г.В. Діяльність політичних партій на місцевому рівні та їх вплив на демократизацію. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. Вип. 12. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/12_2021/74.pdf

Правові акти:

1. Виборчий Кодекс України від 19.12.2019 № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>

2. Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23 травня 1969 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_118#Text

3. Конституція України. Верховна Рада України: Конституція України № 254к/96-ВР 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16.04.2009 № 1275-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>

5. Про асоціацію. Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування «Всеукраїнська асоціація громад». URL: <https://communities.org.ua/about-vag/>

6. Про вибори народних депутатів: Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>

7. Про громадські об'єднання : Закон України. Документ 4572-VI, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>
8. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.1991 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
9. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
10. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. Документ 2411-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 31.03.2023, підстава - 2849-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
11. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
13. Про комітети Верховної Ради України: Закон України від 04.04.1995 № 116/95-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
14. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-BP. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
15. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>
16. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
17. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
18. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
19. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
20. Про роботу центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення відкритості у своїй діяльності, зв'язків з громадськістю та взаємодії із засобами масової інформації : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 18 жовтня 2004 р. N 759-р. Документ 759-2004-р, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/759-2004-%D1%80#Text>
21. Про статус депутатів місцевих рад: Закон України від 11.07.2002 № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15#Text>
22. Про статус народного депутата України: Закон України від 17.11.1992 № 2790-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2790-12#Text>
23. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>
24. Про тимчасові слідчі комісії і тимчасові спеціальні комісії Верховної Ради України: Закон України від 19.12.2019 № 400-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/400-20#Text>
25. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30.06.2004 № 1932-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-15#Text>

Практичне заняття 7 «Сучасні технології громадської участі: інноваційні практики співпраці представницької влади з громадськістю».

Мета практичного заняття – формувати у здобувачів знання та практичні навички щодо сучасних технологій громадської участі в діяльності органів представницької влади, інноваційних форм і практик співпраці влади та

громади; розвинути вміння застосовувати цифрові інструменти та процедури залучення громадян до процесів публічного управління.

Максимальна кількість балів – 4 бали.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.

ПРН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН 14. Уміти коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов.

Питання для обговорення:

1. Визначити сучасні цифрові та традиційні технології громадської участі застосовуються у діяльності представницьких органів влади.

2. Охарактеризуйте інноваційні практики співпраці влади та громади в контексті зарубіжного досвіду?

3. Переваги та ризики впровадження цифрових інструментів для залучення громадян до процесів публічного управління.

4. Як електронні платформи (опитування, консультації, петиції) впливають на прозорість і підзвітність органів влади?

5. Які форми громадської участі є найбільш ефективними для українських територіальних громад?

6. Як можна поєднувати традиційні та цифрові форми участі громадян для досягнення максимальної ефективності?

Завдання 1. Ознайомтесь з кращими практиками, які представлено на сайті.

Десять українських громад представили свої демократичні інновації. Об'єднання громад. 13 грудня 2024. URL:

<https://www.auc.org.ua/novyna/desyat-ukrayinskyh-gromad-predstavyly-svoyi-demokratychni-innovaciyi>

Заповніть таблицю, проаналізувавши кейс і визначте напрями адаптації в українських громадах.

	Опис практики	Можлива адаптація для України	Очікувані результати	Можливі ризик та обмеження
Мета ініціативи				
Форми участі громадян				
Використані цифрові				

інструменти				
Роль представницьких органів влади				
Соціальний ефект				

Завдання 2. Проектування інноваційної практики участі (кейс на вибір здобувача).

Розробіть власну ініціативу громадської участі для конкретної територіальної громади України (за вибором). У короткій письмовій формі (до 1 сторінки) опишіть:

1. Проблему, яку має вирішувати ініціатива.
2. Цільову групу (кого залучає громада).
3. Обрані інструменти участі (електронні петиції, громадські обговорення, мобільний застосунок, публічні консультації тощо).
4. Очікувані результати та переваги для представницьких органів влади.
5. Потенційні виклики та шляхи їх подолання.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

Забезпечення роботи здобувачів:

Рекомендована література:

Навчальні посібники:

1. Матвеєнко І.В. Конспект лекцій з дисципліни «Представницька влада» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» / Уклад.: І.В. Матвеєнко. – Одеса: ОНПУ, 2025. – 182 с.

Практичні посібники:

1. Практичний посібник АМУ для громад. 3-тє видання. К., 2020 49 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/649/modul_2.pdf
2. Примірний статут територіальної громади. Примірне положення про старосту: практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. К., 2016. 69 с. URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/m1print.pdf>
3. Публічні консультації онлайн: крок за кроком. Посібник для державних службовців та громадських організацій https://regional.rpr.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Publicni-konsul-tatsii-onlayn_-krok-za-krok-om.pdf

4. Публічні консультації: крок за кроком. Посібник для державних службовців. <https://rpr.org.ua/news/onlayn-posibnyk-publichni-konsul-tatsii-krok-za-krokom/>

Аналітичні матеріали:

1. Активність змінює країну. Інститут «Республіка». URL: <https://inrespublica.org.ua/anonsy/prezentatsiya-doslidzhennya-komunikatsiya-politychnyh-partij-z-gromadyanamy.html> URL:

2. Андрухова Є. Як депутати комунікують з громадянами під час війни: Рух ЧЕСНО презентував дослідження. URL: <https://www.chesno.org/post/6527/>

3. Асоціація міст України. URL: <https://auc.org.ua>

4. Асоціація органів місцевого самоврядування: міжнародна співпраця громад – ключ до розвитку та підтримки України. Прес центр. URL: <https://www.prcenter.info/asocziacziya-organiv-miscevogo-samovryaduvannya-mizhnarodna-spiivrachya-gromad-klyuch-do-rozvytku-ta-pidtrymky-ukrayiny/>

5. Бюджет громадських ініціатив. Фінансування та процедури громадського голосування. Інститут громадянського суспільства. 03.07.2025. URL: <https://www.csi.org.ua/books/byudzheth-gromadskyh-inicziatyv-finansuvannya-ta-procedury-gromadskogo-golosuvannya/>

6. Відкритого місцевого самоврядування та публічної етики: ласкаво просимо на bE-Open. *bE-Open*. URL: <https://www.beopen-congress.eu/UK/>

7. Громадський контроль активних українців - потужний і дієвий спосіб протидії та попередження корупції. URL: <https://vynogradivska-gromada.gov.ua/news/1723620253/>

8. Громадський контроль за діяльністю влади: методи та інструменти. 2023. NKU. URL: <https://nku.com.ua/gromadskyj-kontrol-za-diyalnistyu-vlady-metody-ta-instrumenty/>

9. Громадські слухання. Міжнародний фонд Відродження. URL: [https://dobrochyn.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/gromadski-sluhannya-final.pdf#:~:text="](https://dobrochyn.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/gromadski-sluhannya-final.pdf#:~:text=)

10. Дев'ять способів залучити жителів до рішень у громаді. Хмельницька обласна рада. URL: <https://km-oblrada.gov.ua/devyat-sposobiv-zaluchyty-zhyteliv-do-rishen-u-gromadi/>

11. Деліберативна демократія: проект Ради Європи готується до пілотування інструменту громадських асамблей в двох українських громадах. *Офіс Ради Європи в Україні*. 29 березня 2024. URL:

<https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/deliberative-democracy-the-council-of-europe-project-on-civic-participation-will-be-piloting-the-citizens-assemblies-mechanism-in-ukrainian-communities>

12. Демократія під час війни: залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні! *Центр розвитку інновацій*. URL: <https://cid.center/democracy-in-time-of-war/>

13. Десять українських громад представили свої демократичні інновації. *Об'єднання громад*. 13 грудня 2024. URL: <https://www.auc.org.ua/novyna/desyat-ukrayinskyh-gromad-predstavyly-svoyi-demokratychni-innovaciyi>

14. Дослідження механізмів залучення громадськості до процесу прийняття рішень Київською міською владою. Дослідження здійснене Аналітичним центром CEDOS в рамках впровадження проекту Ради Європи «Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». 2017. 64 с. (Не перевидавалось. Використовується як приклад проведення дослідження публічної політики та вироблення рекомендацій). URL: <https://rm.coe.int/research-on-mechanism-civil-participation/168076e133>

15. Екосистема інновацій: як в регіонах України формують сприятливе середовище для ідей, людей та бізнесу. *Прямуємо разом*. 11 січня 2024. URL: <https://eu4ukraine.eu/media-ua/publications-ua/innovation-ecosystem-ua.html>

16. Електронна петиція. Міжнародний фонд Відродження. URL: <https://dobrochyn.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/gromadski-sluhannya-final.pdf#:~:text>
17. Забезпечимо стабільне функціонування електронних комунікаційних мереж. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 05 червня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75445.html
18. Консультативно-дорадчий орган. Мукачівська районна державна адміністрація. URL: <https://www.mukrayon.gov.ua/novyna/shcho-take-konsultatyvno-doradchyy-organ>
19. Майже 1 млн активних українців вже користуються інструментами е-демократії. *Громадський простір*. 09 серпня 2018. URL: <https://www.prostir.ua/?news=majzhe-1-mln-aktyvnyh-ukrajintsiv-vzhe-korystuyutsya-instrumentam-y-e-demokratiji>
20. Мінцифра робить інструменти електронної демократії доступними для всіх. *Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. 20 травня 2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-robit-instrumenti-elektronnoyi-demokratiyi-dostupnimi-dlya-vsih>
21. Мінцифри представило Стратегію розвитку інновацій України - про що в ній ідеться. 15 грудня 2023. URL: <https://ain.ua/2023/12/15/minczyfry-predstavlylo-strategiyu-rozvytku-innovaczij-ukrayiny/>
22. Місцева ініціатива. Міжнародний фонд відродження. URL: <https://www.prostir.ua/?library=informatsijni-buklety-formy-hromadskoj-uchasti-znaj-zastosovuj-ta-vplyvaj>
23. Місцеві петиції онлайн. Взаємодія. URL: <https://petition.diiia.gov.ua>
24. Навчайтесь та створюйте інновації долучившись до міні хакатону ETHKyiv Impulse. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 15 жовтня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75679.html
25. Регламент місцевої ради: архітектура демократичного врядування на місцевому рівні. Міжнародний фонд «Відродження». Проект «Стійкість та розвиток – методичні рекомендації для територіальної громади». URL: <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2025/04/bb-reglament-miscevoh-rady-lya.pdf>
26. Регламент місцевої ради: архітектура демократичного врядування на місцевому рівні. *Громадський постір*. 2025. URL: <https://www.prostir.ua/?library=rehlament-mistsevoji-rady-arhitektura-demokratychnoho-vryaduvannya-na-mistsevomu-rivni>
27. Регламент як основний нормативний акт, що регулює організаційно-процедурні питання діяльності виконавчого комітету. *Децентралізація*. 2023. URL: <https://decentralization.ua/news/16704>
28. Результати дослідження стану демократії участі під час повномасштабної війни на місцевому рівні: аналітичний дашборд. *Децентралізація: офіційний веб-сайт*. 23 лютого 2023. URL: <https://decentralization.ua/news/17714?page=2>
29. Рівень залученості громадськості до прийняття рішень. Аналіз результатів опитування представників громадського суспільства та органів місцевого самоврядування. *Центр розвитку інновацій*. 2024. URL: https://new.cid.center/wp-content/uploads/2024/11/ukr_riven_zaluchenosti_gromadskosti.pdf
30. Роль асоціацій органів місцевого самоврядування. URL: https://polaris.org.ua/documents/library/219/Article-on-LGAs-final_UA_copy_1.pdf
30. Світові практики та методології розробки публічної політики «end to end» формату Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно дослідницьким центром на запит народного депутата України. (Програма USAID. Досвід держав: Канада, США, Нова

Зеландія, Німеччина, Литва, Латвія, Польща). URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29255.pdf>

31. Співпраця організацій громадянського суспільства і органів місцевого самоврядування, як основа політики згуртованості на шляху до євроінтеграції. ОТГ Всеукраїнська асоціація. 2024. URL: <https://hromady.org/spivpracya-organizacij-gromadyanskogo-suspilstva-i-organiv-miscevogo-samovyaduvannya/>

32. «Цифровізація сьогодні є найкращим прикладом стійкості та спроможності української держави. Ми маємо стати лідером у розвитку електронної демократії», – Комітет з питань цифрової трансформації. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 06 березня 2023 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/74583.html

33. Швейцарія продовжує підтримку України у сфері цифровізації. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 13 червня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75465.html

Монографії та статті:

1. Дейнеко О.О. Локальний громадський активізм як компонент соціальної згуртованості в об'єднаних громадах: особливості, прояви, агенти. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2020. Вип. 26. С. 51-57.

2. Іжа М., Голинська О., Матвеєнко І. Підготовка кадрів місцевого самоврядування в Україні: нові виклики та перспективи. *Актуальні проблеми державного управління*/ № 1(82). 2021. С. 10-19.

3. Кулешов В.В. Громадський контроль представницьких органів влади в умовах децентралізації: дисер. на здобут. ступ. доктора філософії у галузі знань 281 «Публічне управління та адміністрування». ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2021. 283 с.

4. Матвеєнко І.В., Кулешов В.В., Співвіднесення дефініції «громадського контролю» органів представницької влади у вітчизняних наукових підходах. *Теорія та практика державного управління: збірник наукових праць*. Х. : Вид-во ХарПІД НАДУ «Магістр», 2020. Вип. 3 (70). С. 24-33.

5. Представницька влада у державотворчому процесі України: монографія / В.А.Гошовська, В.С.Куйбіда [та ін.]. – К. : НАДУ, 2018. – 398 с. – Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія “Бібліотека народного депутата”.

6. Цигвинцев І. Політична культура в епоху цифровізації: нові дослідницькі інструменти. *Політична культура та ідеологія*. 2024. Вип. 2 (8). С. 137-155. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/7_Tsyhvintsev.pdf

Правові акти:

1. Конституція України. Верховна Рада України: Конституція України № 254к/96-ВР 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16.04.2009 № 1275-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>

3. Про вибори народних депутатів: Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>

4. Про громадські об'єднання : Закон України. Документ 4572-VI, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>

5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.1991 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

7. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. Документ 2411-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 31.03.2023, підстава - 2849-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

8. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
10. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
11. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>
12. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>
13. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
14. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
15. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
16. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Практичне заняття 1 «Сучасні технології громадської участі: інноваційні практики співпраці представницької влади з громадськістю».

Мета практичного заняття – формувати у здобувачів знання та практичні навички щодо сучасних технологій громадської участі в діяльності органів представницької влади, інноваційних форм і практик співпраці влади та громади; розвинути вміння застосовувати цифрові інструменти та процедури залучення громадян до процесів публічного управління.

Максимальна кількість балів – 4 бали.

Програмні результати навчання:

ПРН 2. Застосовувати норми та правила професійного спілкування українською мовою.

ПРН 4. Знати структуру та особливості функціонування сфери публічного управління та адміністрування.

ПРН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН 12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН 14. Уміти коригувати діяльність у випадку зміни вихідних умов.

Питання для обговорення:

1. Визначити сучасні цифрові та традиційні технології громадської участі застосовуються у діяльності представницьких органів влади.

2. Охарактеризуйте інноваційні практики співпраці влади та громади в контексті зарубіжного досвіду?

3. Переваги та ризики впровадження цифрових інструментів для залучення громадян до процесів публічного управління.

4. Як електронні платформи (опитування, консультації, петиції) впливають на прозорість і підзвітність органів влади?

5. Які форми громадської участі є найбільш ефективними для українських територіальних громад?

6. Як можна поєднувати традиційні та цифрові форми участі громадян для досягнення максимальної ефективності?

Завдання 1. Ознайомтесь з кращими практиками, які представлено на сайті.

Десять українських громад представили свої демократичні інновації. *Об'єднання громад.* 13 грудня 2024. URL:

<https://www.auc.org.ua/novyna/desyat-ukrayinskyh-gromad-predstavyly-svoyi-demokratychni-innovaciyi>

Заповніть таблицю, проаналізувавши кейс і визначте напрями адаптації в українських громадах.

	Опис практики	Можлива адаптація для України	Очікувані результати	Можливі ризик та обмеження
Мета ініціативи				
Форми участі громадян				
Використані цифрові інструменти				
Роль представницьких органів влади				
Соціальний ефект				

Завдання 2. Проєктування інноваційної практики участі (кейс на вибір здобувача).

Розробіть власну ініціативу громадської участі для конкретної територіальної громади України (за вибором). У короткій письмовій формі (до 1 сторінки) опишіть:

6. Проблему, яку має вирішувати ініціатива.
7. Цільову групу (кого залучає громада).
8. Обрані інструменти участі (електронні петиції, громадські обговорення, мобільний застосунок, публічні консультації тощо).
9. Очікувані результати та переваги для представницьких органів влади.
10. Потенційні виклики та шляхи їх подолання.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

Забезпечення роботи здобувачів:

Рекомендована література:

Навчальні посібники:

1. Матвеєнко І.В. Конспект лекцій з дисципліни «Представницька влада» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» / Уклад.: І.В. Матвеєнко. – Одеса: ОНПУ, 2025. – 182 с.

Практичні посібники:

1. Практичний посібник АМУ для громад. 3-тє видання. К., 2020 49 с. URL: https://decentralization.ua/uploads/library/file/649/modul_2.pdf
2. Примірний статут територіальної громади. Примірне положення про старосту: практичний посібник з питань організації роботи органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад. К., 2016. 69 с. URL: <https://auc.org.ua/sites/default/files/library/mlprint.pdf>
3. Публічні консультації онлайн: крок за кроком. Посібник для державних службовців та громадських організацій https://regional.rpr.org.ua/wp-content/uploads/2021/04/Publichni-konsul-tatsii-onlayn_-krok-za-krokom.pdf
4. Публічні консультації: крок за кроком. Посібник для державних службовців. <https://rpr.org.ua/news/onlayn-posibnyk-publichni-konsul-tatsii-krok-za-krokom/>

Аналітичні матеріали:

1. Активність змінює країну. Інститут «Республіка». URL: <https://inrespublica.org.ua/anonsy/prezentatsiya-doslidzhennya-komunikatsiya-politychnyh-partij-z-gromadyanamy.html> URL:
2. Андрухова Є. Як депутати комунікують з громадянами під час війни: Рух ЧЕСНО презентував дослідження. URL: <https://www.chesno.org/post/6527/>
3. Асоціація міст України. URL: <https://auc.org.ua>

4. Асоціація органів місцевого самоврядування: міжнародна співпраця громад – ключ до розвитку та підтримки України. Прес центр. URL: <https://www.prcenter.info/asocziacziya-organiv-miscevogo-samovryaduvannya-mizhnarodna-spivpraczaya-gromad-klyuch-do-rozvytku-ta-pidtrymky-ukrayiny/>
5. Бюджет громадських ініціатив. Фінансування та процедури громадського голосування. Інститут громадянського суспільства. 03.07.2025. URL: <https://www.csi.org.ua/books/byudzheth-gromadskyh-inicziatyv-finansuvannya-ta-procedury-gromadskogo-golosuvannya/>
6. Відкритого місцевого самоврядування та публічної етики: ласкаво просимо на bE-Open. *bE-Open*. URL: <https://www.beopen-congress.eu/UK/>
7. Громадський контроль активних українців - потужний і дієвий спосіб протидії та попередження корупції. URL: <https://vynogradivska-gromada.gov.ua/news/1723620253/>
8. Громадський контроль за діяльністю влади: методи та інструменти. 2023. NKU. URL: <https://nku.com.ua/gromadskyj-kontrol-za-diyalnistyu-vlady-metody-ta-instrumenty/>
9. Громадські слухання. Міжнародний фонд Відродження. URL: <https://dobrochyn.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/gromadski-sluhannya-final.pdf#:~:text>
10. Дев'ять способів залучити жителів до рішень у громаді. Хмельницька обласна рада. URL: <https://km-oblrada.gov.ua/devyat-sposobiv-zaluchyty-zhyteliv-do-rishen-u-gromadi/>
11. Деліберативна демократія: проєкт Ради Європи готується до пілотування інструменту громадських асамблей в двох українських громадах. *Офіс Ради Європи в Україні*. 29 березня 2024. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/deliberative-democracy-the-council-of-europe-project-on-civic-participation-will-be-piloting-the-citizens-assemblies-mechanism-in-ukrainian-communities>
12. Демократія під час війни: залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні! *Центр розвитку інновацій*. URL: <https://cid.center/democracy-in-time-of-war/>
13. Десять українських громад представили свої демократичні інновації. *Об'єднання громад*. 13 грудня 2024. URL: <https://www.auc.org.ua/novyna/desyat-ukrayinskyh-gromad-predstavlyly-svoyi-demokratychni-innovaciyi>
14. Дослідження механізмів залучення громадськості до процесу прийняття рішень Київською міською владою. Дослідження здійснене Аналітичним центром CEDOS в рамках впровадження проєкту Ради Європи «Сприяння участі громадян у демократичному процесі прийняття рішень в Україні». 2017. 64 с. (Не перевидавалось. Використовується як приклад проведення дослідження публічної політики та вироблення рекомендацій). URL: <https://rm.coe.int/research-on-mechanism-civil-participation/168076e133>
15. Екосистема інновацій: як в регіонах України формують сприятливе середовище для ідей, людей та бізнесу. *Прямуємо разом*. 11 січня 2024. URL: <https://eu4ukraine.eu/media-ua/publications-ua/innovation-ecosystem-ua.html>
16. Електронна петиція. Міжнародний фонд Відродження. URL: <https://dobrochyn.org.ua/wp-content/uploads/2015/10/gromadski-sluhannya-final.pdf#:~:text>
17. Забезпечимо стабільне функціонування електронних комунікаційних мереж. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 05 червня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75445.html
18. Консультативно-дорадчий орган. Мукачівська районна державна адміністрація. URL: <https://www.mukrayon.gov.ua/novyna/shcho-take-konsultatyvno-doradchyy-organ>
19. Майже 1 млн активних українців вже користуються інструментами е-демократії. *Громадський простір*. 09 серпня 2018. URL:

<https://www.prostir.ua/?news=majzhe-1-mln-aktyvnyh-ukrajintsiv-vzhe-korystuyutsya-instrumentamy-e-demokratiji>

20. Мінцифра робить інструменти електронної демократії доступними для всіх. *Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. 20 травня 2021. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/mincifri-robit-instrumenti-elektronnoyi-demokratiyi-dostupnimi-dlya-vsih>

21. Мінцифри представило Стратегію розвитку інновацій України - про що в ній ідеться. 15 грудня 2023. URL: <https://ain.ua/2023/12/15/minczyfry-predstavlyo-strategiyu-rozvytku-innovacij-ukrayiny/>

22. Місцева ініціатива. Міжнародний фонд відродження. URL: <https://www.prostir.ua/?library=informatsijni-buklety-formy-hromadskoj-uchasti-znaj-zastosovuj-ta-vplyvaj>

23. Місцеві петиції онлайн. Взаємодія. URL: <https://petition.diia.gov.ua>

24. Навчайтесь та створюйте інновації долучившись до міні хакатону ETKyiv Impulse. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 15 жовтня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75679.html

25. Регламент місцевої ради: архітектура демократичного врядування на місцевому рівні. Міжнародний фонд «Відродження». Проєкт «Стійкість та розвиток – методичні рекомендації для територіальної громади». URL: <https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2025/04/bb-reglament-miscevoh-rady-lya.pdf>

26. Регламент місцевої ради: архітектура демократичного врядування на місцевому рівні. Громадський постір. 2025. URL: <https://www.prostir.ua/?library=rehlament-mistsevoji-rady-arhitektura-demokratychnoho-vryaduvannya-na-mistsevomu-rivni>

27. Регламент як основний нормативний акт, що регулює організаційно-процедурні питання діяльності виконавчого комітету. Децентралізація. 2023. URL: <https://decentralization.ua/news/16704>

28. Результати дослідження стану демократії участі під час повномасштабної війни на місцевому рівні: аналітичний дашборд. *Децентралізація: офіційний веб-сайт*. 23 лютого 2023. URL: <https://decentralization.ua/news/17714?page=2>

29. Рівень залученості громадськості до прийняття рішень. Аналіз результатів опитування представників громадського суспільства та органів місцевого самоврядування. *Центр розвитку інновацій*. 2024. URL: https://new.cid.center/wp-content/uploads/2024/11/ukr_riven_zaluchenosti_gromadskosti.pdf

30. Роль асоціацій органів місцевого самоврядування. URL: https://polaris.org.ua/documents/library/219/Article-on-LGAs-final_UA_copy_1.pdf

30. Світові практики та методології розробки публічної політики «end to end» формату Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно дослідницьким центром на запит народного депутата України. (Програма USAID. Досвід держав: Канада, США, Нова Зеландія, Німеччина, Литва, Латвія, Польща). URL: <https://infocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29255.pdf>

31. Співпраця організацій громадянського суспільства і органів місцевого самоврядування, як основа політики згуртованості на шляху до євроінтеграції. ОТГ Всеукраїнська асоціація. 2024. URL: <https://hromady.org/spivpracya-organizacij-gromadyanskogo-suspilstva-i-organiv-miscevogo-samovryaduvannya/>

32. «Цифровізація сьогодні є найкращим прикладом стійкості та спроможності української держави. Ми маємо стати лідером у розвитку електронної демократії», – Комітет з

питань цифрової трансформації. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 06 березня 2023 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/74583.html

33. Швейцарія продовжує підтримку України у сфері цифровізації. *Комітет з питань цифрової трансформації Верховної Ради України*. 13 червня 2024 р. URL: https://komit.rada.gov.ua/news/main_news/75465.html

Монографії та статті:

1. Дейнеко О.О. Локальний громадський активізм як компонент соціальної згуртованості в об'єднаних громадах: особливості, прояви, агенти. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2020. Вип. 26. С. 51-57.

2. Іжа М., Голинська О., Матвєєнко І. Підготовка кадрів місцевого самоврядування в Україні: нові виклики та перспективи. *Актуальні проблеми державного управління*/ № 1(82). 2021. С. 10-19.

3. Кулешов В.В. Громадський контроль представницьких органів влади в умовах децентралізації: дисер. на здобут. ступ. доктора філософії у галузі знань 281 «Публічне управління та адміністрування». ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2021. 283 с.

4. Матвєєнко І.В., Кулешов В.В., Співвіднесення дефініції «громадського контролю» органів представницької влади у вітчизняних наукових підходах. *Теорія та практика державного управління: збірник наукових праць*. Х. : Вид-во ХарПІД НАДУ «Магістр», 2020. Вип. 3 (70). С. 24-33.

5. Представницька влада у державотворчому процесі України: монографія / В.А.Гошовська, В.С.Куйбіда [та ін.]. – К. : НАДУ, 2018. – 398 с. – Наукова школа вітчизняного парламентаризму. Серія “Бібліотека народного депутата”.

6. Цигвинцев І. Політична культура в епоху цифровізації: нові дослідницькі інструменти. *Політична культура та ідеологія*. 2024. Вип. 2 (8). С. 137-155. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2024/11/7_Tsyhviintsev.pdf

Правові акти:

1. Конституція України. Верховна Рада України: Конституція України № 254к/96-ВР 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Про асоціації органів місцевого самоврядування: Закон України від 16.04.2009 № 1275-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1275-17#Text>

3. Про вибори народних депутатів: Закон України від 17.11.2011 № 4061-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4061-17#Text>

4. Про громадські об'єднання : Закон України. Документ 4572-VI, чинний, поточна редакція. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17#Text>

5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.1991 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>

6. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>

7. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України. Документ 2411-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 31.03.2023, підстава - 2849-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>

8. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 № 393/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>

9. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

10. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

11. Про місцеві вибори: Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19#Text>

12. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 № 2365-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14#Text>

13. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
14. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>
15. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
16. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80#Text>